

THE CORRELATION OF GENDER EDUCATION MODEL AND SEPARATED TEACHING METHOD FOR SCHOOL CHILDREN

The prospects for implementation of gender individual approach in separated teaching method for schoolchildren are substantiated in this article. It is placed an emphasis on fact that this problem became more frequent discussed among men of science. They suggest this system as a strategical model that will ensure the high efficiency of gender education.

Key words: separated teaching method, gender, gender education, gender identity, gender individual approach.

УДК 37.037

Глухов І.Г.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Статтю присвячено розкриттю педагогічних умов, які забезпечують ефективний фізичний розвиток молодших школярів в системі позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивної спрямованості.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, фізичний розвиток, педагогічні умови гармонійного розвитку особистості.

Постановка проблеми. В Україні об'єктивно склалися такі соціально-педагогічні та соціально-економічні умови, які призвели до погіршення стану здоров'я дітей різного віку, збільшення серед них випадків паління, наркоманії, алкоголізму, негативного ставлення до основних принципів здорового способу життя та зневажливого відношення до власного здоров'я. З огляду на це, в Законі України "Про позашкільну освіту" підкреслюється важливість цілеспрямованого вирішення завдань формування у підростаючого покоління здорового способу життя, свідомого і відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, вдосконалення фізичного розвитку, профілактики бездоглядності, правопорушень серед дітей різного віку.

Сучасні погляди на проблему фізичного розвитку дітей проаналізовано у ряді психолого-педагогічних досліджень у галузі педагогіки (Е. Вільчковського, Л. Волкова, О. Кириченко, Т. Поніманської) та системи фізичного виховання підростаючого покоління (М. Зуболій, О. Курок, Г. Ляшенко, Б. Шиян та ін.).

Фізичне виховання молодших школярів в період перебудови освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямків роботи суспільних інститутів виховання та батьків. З огляду на вище вказане, проблема фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження: розкриття педагогічних умов, що забезпечують ефективний фізичний розвиток молодших школярів у системі позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивної спрямованості.

Об'єкт дослідження: фізичне виховання молодших школярів у позашкільних навчальних закладах.

Предмет дослідження: Педагогічні умови фізичного розвитку молодших школярів у позашкільних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У філософії поняття "умова" розглядається як категорія, що виражає відношення предмета до явищ які його оточують, без яких цей предмет існувати, розвиватися не може. Сам предмет при цьому розглядається як щось обумовлене, а умова як відносно зовнішнє стосовно предмета різноманіття об'єктивного світу [1: 497]. Умова у філософії – це те, від чого залежить предмет, комплекс предметів,

характер їхньої взаємодії, з наявності якого з'являється можливість існування, функціонування й розвитку даного предмета. Сукупність конкретних умов даного предмета утворює середовище його існування, а його вплив забезпечує реалізацію закономірних зв'язків і відносин. Умови – це обставини, які визначають ті або інші наслідки, настання яких перешкоджає одним процесам або явищам і сприяє іншим.

У науці часто мова йде про умови тієї або іншої діяльності. При цьому можна зустріти роботи, де говориться про умови ефективності діяльності.

У педагогічних дослідженнях В. І. Андрєєва, Ю. К. Бабанського, В. І. Загвязинського, Л. В. Мещерякової й інших розглядаються два аспекти поняття умов навчальної діяльності – загально-педагогічний і дидактичний. Причому, на наш погляд, визначення цих понять розрізняються тільки предметом, у відношенні якого вони розглядаються, – у процесі навчання (дидактичні умови), у процесі утворення особистісних якостей та властивостей (педагогічні умови).

Під педагогічними умовами розуміють сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених у педагогіці завдань. Під комплексом умов формування особистості розуміють сукупність взаємозалежних і взаємообумовлених обставин навчально-виховного процесу та ресурсного потенціалу який його забезпечує, що є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів або прийомів, а також організованих форм навчання для досягнення певних дидактичних цілей.

Л. В. Мещерякова до педагогічних умов відносить тільки ті, які свідомо створюються в освітньому процесі і які повинні забезпечувати найбільш ефективно протікання цього процесу. При цьому ми згодні з автором, що педагогічні умови не можна зводити тільки до зовнішніх обставин, до обстановки, до сукупності об'єктів, що роблять вплив на процес, тому що утворення особистості школяра являє собою єдність суб'єктивного й об'єктивного, внутрішнього й зовнішнього, сутності і явища.

Тому педагогічні умови гармонійного розвитку особистості школяра, що займається спортивно-оздоровчою діяльністю, ми визначаємо як сукупність зовнішніх обставин освітнього процесу й внутрішніх особливостей особистості школяра, від наявності яких залежить удосконалення фізичних якостей.

Визначити педагогічні умови фізичного розвитку молодшого школяра не можливо без розкриття самого поняття “фізичний розвиток”. Поняття “фізичний розвиток” тлумачиться у наукових джерелах по-різному. У самому загальному сенсі під “фізичним розвитком” людини розуміють процес змін природних морфо-функціональних властивостей організму упродовж індивідуального життя [2: 9]. Це також процес змін форм і функцій організму; сукупність ознак, що характеризують зовнішні показники фізичного стану організму на тому чи іншому етапі його фізичного розвитку (ріст, вага, окружність грудної клітини, спірометрія легенів, динамометрія тощо) [3: 29]; це суто спеціальне (антропометричне) тлумачення.

Дослідник Е. Вільчковський підкреслює, що фізичний розвиток виявляється у становленні та зміні біологічних форм та функцій організму дитини в процесі життя та визначається рівнем антропометричних і біометричних показників (маса та довжина тіла, окружність грудної клітини, частота дихання та серцевих скорочень); рухових якостей (швидкості, спритності, сили, витривалості, гнучкості); показників формування постави.

Науковці Б. Ашмарін, М. Віленський та К. Грантинь фізичний розвиток розглядають з двох позицій (у вузькому та широкому значенні). У вузькому значенні – це процес зміни зовнішніх розмірів тіла людини. Такими поняттями користується особливий розділ науки, який називається антропометрією, тобто замірами людини.

Головними показниками, за якими оцінюють фізичний розвиток, на думку багатьох науковців і практиків (Б. Ашмарін, О. Безкопильний, М. Віленський, Е. Вільчковський, Л. Волков, К. Грантинь, В. Івашенко, Л. Матвеев, Б.Шиян), є кількісні показники розмірів тіла (маси тіла, зросту, окружності грудної клітки) та рівня функціональних можливостей

людини, які визначаються, зокрема, рівнем розвитку рухових якостей (швидкістю, спритністю, гнучкістю, витривалістю, силою).

Під терміном “фізичний розвиток” зазвичай розуміють комплекс функціональних показників, які визначають запас фізичних сил організму. Стосовно дітей, уявлення про фізичний розвиток повинні бути розширені за рахунок оцінки процесів росту та розвитку організму, – стверджують С. Тихвінський, С. Хрущова, А. Урисон. Під фізичним розвитком дослідники розуміють комплекс морфо-функціональних ознак, що характеризують віковий рівень розвитку дитини.

У той же час, зважаючи на вади урбанізованого простору життєдіяльності сучасної людини, спосіб життя не може привести до оптимального фізичного розвитку без свідомої корекції впливів середовища самою особистістю [4: 50]. Тому ми вважаємо суттєвими складовими фізичного розвитку систему суспільних традицій, знань, установок, звичок які орієнтують особистість на здоровий спосіб життя, заняття спортивно-оздоровчою діяльністю.

Виділення педагогічних умов фізичного розвитку нами було здійснено з врахуванням трьох напрямків:

- 1) аналіз закономірностей формування й розвитку особистості школяра в діяльності, у тому числі й спортивно-оздоровчої;
- 2) аналіз досвіду тренерської роботи зі школярами, що займаються в спортивній секції з плавання;
- 3) аналіз педагогічних умов, виділених у науці у відношенні тих або інших видів діяльності.

При аналізі закономірностей формування й розвитку особистості молодшого школяра в діяльності ми враховували, насамперед, індивідуальні антропометричні особливості розвитку школярів (ріст, вага, окружність грудної клітки, гармонійність статури) і ступінь розвитку фізичних якостей (витривалість, сила м’язів, гнучкість, спритність, швидкісні дані).

Як показав досвід тренерської роботи зі школярами, що займаються в спортивній секції з плавання, основна увага тренерів і учнів приділяється досягненню спортивних результатів. Але залишається поза полем зору формування в дитини потреби ведення здорового способу життя, самостійної підтримки високого рівня звичної рухової активності, володіння прийомами своєчасного відновлення фізичного стану свого організму поза заняттями у спортивній секції.

З метою виділення педагогічних умов формування гармонічного фізичного розвитку школярів нами були проаналізовані численні роботи й дисертаційні дослідження проблем гармонічного розвитку школярів і ефективності спортивно-оздоровчої діяльності.

Звертаючись до проблеми виділення педагогічних умов фізичного розвитку молодших школярів у позашкільних навчальних закладах, ми виходили з наступних положень:

1. Здоров’я – вища людська цінність; здорова людина – вихідна умова, що забезпечує щиросердечну рівновагу, моральний комфорт особистості, з одного боку, з іншого боку – це головна умова суспільного процесу відтворення робочої сили й рішення соціально-демографічних проблем.
2. Кожна дитина від народження має природні задатки. Задатки – це можливості, які в сприятливих умовах можуть вирости в здібності; задатки проявляються в схильностях до певного виду діяльності.
3. Значимість фізичного розвитку школярів обумовлена необхідністю збереження й зміцнення соціальної, психічної й фізичної складової здоров’я. Фізична підготовленість, психологічна стійкість і соціальна адаптованість до негативних зовнішніх факторів середовища є основними компонентами фізичної культури особистості, показниками її фізичного розвитку й базисом для розкриття її потенціалу.
4. “Здоровий спосіб життя” – це поняття, що охоплює всі сфери життєдіяльності особистості школяра, це сукупність соціальних умов і, насамперед, діяльність

самого суб'єкта, що забезпечують максимальну реалізацію потенційних можливостей. Здоровий спосіб життя покликаний максимально розкрити й звернути на користь суспільства фізичні, духовно-моральні, ділові можливості й сили кожної особистості.

Таким чином, ґрунтуючись на аналізі літературних джерел, ми прийшли до висновку, що педагогічними умовами фізичного розвитку молодших школярів в позашкільних закладах спортивно-оздоровчої спрямованості є:

- 1) цілеспрямоване формування в школярів мотивації ведення здорового способу життя. Педагогічна стратегія формування здорового способу життя повинна сприяти самостійному виробленню переконань учня на основі системи знань про здоров'я як основу успішного життя. Завдяки переконанням створюються спочатку стійка мотивація здорового способу життя, потім готовність і самоконтрольована активність у творенні власного здоров'я. На відміну від загальноприйнятої схеми “знання – уміння – навички” ця поведінкова система мобільна й легко вписується в довгострокову програму життєдіяльності;
- 2) систематизація рухової активності школярів. Це означає, що навчально-виховний процес повинен бути в першу чергу систематичним та безперервним. Фізіологічною передумовою безперервності тренувального процесу та цільного режиму навантажень є здатність нервової, м'язової й іншої систем зберігати слідовий ефект тренування протягом порівняно нетривалого періоду. Безперервність та щільний режим тренувань створюють передумови для нагромадження позитивних функціональних і морфологічних змін в організмі [5: 62-63];
- 3) врахування особливостей виховання фізичної витривалості школярів. При вдосконаленні витривалості утворюються певні умовні рефлекси, які сприяють покращенню кровообігу та диханню, регуляції функцій організму, обміну речовин та теплорегуляції;
- 4) навчання практичним прийомам відновлення функціонального стану організму. До таких засобів відносять масаж, активний відпочинок та вправи спрямовані на розслаблення м'язів, які містять в собі релаксацію та аутогенне тренування.

Висновки.

1. Фізичний розвиток характеризується суттєвими змінами функціональних можливостей особистості дитини в певні періоди вікового розвитку, що виражається у зміні окремих вікових якостей і загальному рівні фізичної працездатності.
2. До педагогічних умов фізичного розвитку молодших школярів у позашкільних закладах спортивно-оздоровчої спрямованості можна віднести: цілеспрямоване формування в школярів мотивації ведення здорового способу життя, систематизація рухової активності, врахування особливостей виховання фізичної витривалості та навчання практичним прийомам відновлення функціонального стану організму.
3. У подальшому дослідженні планується спрямування на формування моделі фізичного виховання молодших школярів у позашкільних навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Философский словарь / Под ред. И.Г. Фролова – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
2. Матвеев Л.П. Теория и методика физического воспитания / Л.П. Матвеев, А.Д. Новиков. – Изд. 2-е, испр. и допол. – М.: Физкультура и спорт, 1976. – 236 с.
3. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 272 с.
4. Круцевич Т.Ю. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008. – 392 с.

5. Фомин Н.А., Филин В.П. Возрастные основы физического воспитания. – М.: Физкультура и спорт, 1972. – 175 с.

Глухов И.Г.

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ
В ВНЕШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ**

Статья посвящена раскрытию педагогических условий, которые обеспечивают эффективное физическое развитие младших школьников в системе внешкольных учебных заведений физкультурно-спортивной направленности.

Ключевые слова: физическая культура, физическое воспитание, физическое развитие, педагогические условия гармоничного развития личности.

Glychov I.G.

**PEDAGOGICAL TERMS OF PHYSICAL DEVELOPMENT OF JUNIOR SCHOOLBOYS ARE IN
OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS.**

The article is sanctified to opening of pedagogical terms which provide effective physical development of junior schoolboys in the system of out-of-school educational establishments of athletic-sporting orientation.

Key words: physical culture, physical education, physical development, pedagogical terms of harmonious development of personality.

УДК 371:37.064.2–053.6

Горлова А.В.

**СТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ЦІЛІСНОСТІ В ПРОЦЕСІ РОБОТИ
ВИХОВАТЕЛЯ З ПІДЛІТКАМИ У ПЕРІОД КРИЗИ ДОРОСЛІШАННЯ**

У статті розкриваються причини важковиховуваності підлітків, обґрунтовується необхідність застосування педагогом емоційних виховних впливів у кризові періоди розвитку учнів. Розглядається механізм створення емоційної цілісності як складової методу педагогічного вмовляння.

Ключові слова: особистісний підхід, період дорослішання, важковиховуваність, педагогічна взаємодія, емоційні виховні впливи.

У великій кількості явищ, які є складовими соціального розвитку нашої Батьківщини, вагоме місце займає процес духовного розвитку молоді особистості, формування здібностей до свідомого вибору моральних цінностей та стилю поведінки. Одним із найважливіших завдань удосконалення педагогічної системи України є повний перехід до особистісно зорієнтованого напрямку виховання. Адже тільки він сприяє створенню такого середовища, в умовах якого стає можливим розгортання вчинкового потенціалу дитини, формування високоморальної особистості, здатної до плідної взаємодії з суспільством, до саморозвитку й самореалізації.

Особливо це стосується роботи педагога з підлітками в кризові періоди їх розвитку, коли, за висновками Л.С. Виготського, “в структурі особистості немає нічого постійного, кінцевого й нерухомого. Все в ній – перехід, все тече” [5: 19]. Дійсно, в жодному з інших етапів формування людини не можна знайти такої великої кількості протиріч, як в період підліткової кризи. Ці вікові суперечності на тлі складної ситуації нестабільності сучасного суспільства, соціальної та фінансової кризи, часто призводять до виникнення недоліків у становленні “Я-концепції”, унеможливають повноцінний розвиток особистості.

Проблемам кризових періодів розвитку особистості підлітка присвятили свої праці А.Л. Венгер, І.Г. Малкіна-Пих, В.М. Поліщук, А.О. Реан. Широке коло досліджень у галузі виховання дітей підліткового віку проводили видатні вітчизняні й зарубіжні науковці (Л.С. Виготський, О.О. Бодалев, Л.І. Божович, І.Д. Бех, А.Н. Волкова, І.С. Кон,